

واژه‌شناسی نفاق

در قرآن کریم

جعفر شهبازی

انتشارات مجد اسلام

۱۳۹۹

سرشناسه	:	شهبازی، جعفر، ۱۳۵۹-
عنوان و نام پدیدآور	:	واژه‌شناسی نفاق در قرآن کریم/ جعفر شهبازی ؛ ویراستار محسن مولوی
مشخصات نشر	:	قم: مجد اسلام، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۲۱۱ ص.
شابک	:	978-600-770253-6
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۲۱۱-۲۰۷؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	:	قرآن -- واژه‌شناسی
موضوع	:	Qur'an --*Lexicology
موضوع	:	ریا (واژه)
موضوع	:	Hypocrisy (The word)
موضوع	:	ریا (واژه) -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	:	Hypocrisy (The word) -- Qur'anic teaching
موضوع	:	ریا -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	:	Hypocrisy -- Qur'anic teaching
رده بندی کنگره	:	۲/BP۸۸
رده بندی دیویی	:	۱۵۳/۳۹۷
شماره کتابشناسی ما	:	۷۳۰۶۷۹۳

عنوان:	واژه‌شناسی نفاق در قرآن کریم
پدیدآورنده:	جعفر شهبازی
ویراستار:	محسن مولوی
ناشر:	مجد اسلام
شمارگان:	۱۰۰۰
نوبت چاپ:	اول تابستان ۹۹
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۷۰۲-۵۳-۶

- ۱۱۳..... ۲-۳-۱: طمع به مال و ثروت
- ۱۱۴..... ۲-۳-۲: ترس از دست دادن جان و مال و موقعیت اجتماعی
- ۱۱۴..... ۲-۳-۳: ضربه زدن به اسلام از درون
- ۱۱۵..... ۲-۳-۴: آرزوی قدرت
- ۱۱۶..... ۲-۴: ویژگی‌های نفاق
- ۱۵۰..... ۲-۵: شیوه افساد منافقین
- ۱۵۳..... ۲-۶: زمینه‌های رشد نفاق
- ۱۵۴..... ۲-۷: شیوه‌های برخورد پیامبر با منافقان
- ۱۵۵..... ۲-۷-۱: مدارا
- ۱۵۶..... ۲-۷-۱-۱: نادیده گرفتن آزار منافقان
- ۱۵۸..... ۲-۷-۱-۲: پذیرش عذرخواهی منافقان
- ۱۶۰..... ۲-۷-۱-۳: مدارا در عین برخورد مدبرانه با تحریکات منافقان
- ۱۶۲..... ۲-۷-۲: بیان حقیقت در برابر شایعه پراکنی
- ۱۶۴..... ۲-۷-۳: منزوی کردن
- ۱۶۴..... ۲-۷-۳-۱: معرفی هویت منافقان
- ۱۶۶..... ۲-۷-۳-۲: لعن منافقان
- ۱۶۷..... ۲-۷-۳-۳: بی‌اعتنایی به منافقان و تحقیر آنان
- ۱۶۸..... ۲-۷-۳-۴: عدم واگذاری پست‌های حساس به منافقان
- ۱۶۹..... ۲-۷-۴: اعمال خشونت
- ۱۷۳..... ۲-۸: شیوه‌های شناخت نفاق

۱۸۲.....	۲-۹: رابطه نفاق با سایر ذایل اخلاقی
۱۸۴.....	۲-۱۰: اثرات فردی نفاق
۱۸۴.....	۲-۱۰-۱: مهر خوردن بر قلب
۱۸۶.....	۲-۱۰-۲: قبول نشدن استغفار
۱۸۹.....	۲-۱۰-۳: محرومیت از رحمت قرآن
۱۹۱.....	۲-۱۱: عقوبت نفاق و درمان آن
۲۰۲.....	نتیجه گیری
۲۰۷.....	فهرست منابع و مآخذ

مقدمه

یکی از مسائل مهمی که در سوره‌های مختلفی از قرآن مورد بحث قرار گرفته است، مسأله "نفاق" است و قرآن از گروهی به نام "منافقین" یاد می‌کند که ما در فارسی از آن به "دورو" یا "دو چهره" تعبیر می‌کنیم. این گروه که نه اخلاص و شهامت برای ایمان آوردن داشتند و نه قدرت و جرأت بر مخالفت صریح، در صفوف مسلمانان واقعی نفوذ کرده بودند و از آنجا که ظاهری اسلامی داشتند، غالباً شناخت آنها مشکل بود که قرآن با بیان نشانه‌های دقیق و زنده خط باطنی آنها را آشکار می‌سازد. از آنجا که اسلام در طول تاریخ خود بیشترین ضربه را از منافقان خورده است، سخت‌ترین حملات خود را متوجه منافقان ساخته و آن قدر که آنها را کوبیده هیچ دشمنی را نکوبیده است. نکته حائز اهمیت این است که هیچ کدام از امامان معصوم - علیهم السلام - ما توسط کفار و مشرکین به شهادت نرسیده‌اند و همگی بدست همین منافقان به ظاهر مسلمان شهید شده‌اند که خود جای بسی تأمل است.

با توجه به اینکه هر موقع حکومت اسلامی قوی‌تر بوده بحث نفاق نیز شدیدتر شده است می‌توان گفت در واقع عناوین منافقان با حاکم اسلامی است. البته در هر عصر و زمانی منافقان وجود داشته‌اند ولی در صحنه‌های حساس و مراحل مختلف آشکارتر می‌شوند. در برخورد با خط نفاق اولین مسأله شناخت است که قرآن در این زمینه به روشنگری پرداخته است.

بیشتر لغویون واژه ی "نفاق" را مشتق از "نافقاء" می‌دانند؛ به این دلیل که "نافقا" دلالت بر اظهار چیزی و اختفای چیز دیگر دارد. بر این

اساس، "نفاق" را "ازراهی و علتی دین را پذیرفتن و داخل شدن و بیرون رفتن از آن، از طریق دیگر" معنا کرده‌اند. نخستین بار قرآن کریم، واژه "نفاق" را به معنای شخص دو رو و به معنای کسی که گفتار او با آنچه که در دل دارد، مخالف است، به کار برده است. برآیند تأمل در معنایی به کار رفته در واژه "نفاق" و مشتقات آن وجود یک طیف معنایی را تداعی می‌کند که در همه مشتقات این کلمه خودنمایی کرده است. این طیف معنایی که در اصطلاح نفاق و منافق نیز پیداست، نوعی "کاستی و خلأ" است که در کلام برخی از لغویان به "پایان و فرجام یک مسیر" تعبیر شده است. این واژه، اگر چه عربی است و معنای اصطلاحی آن، به مفهوم لغوی آن نیز ناظر هست، اما پژوهشگران علوم قرآنی بر این باورند که مفهوم قرآنی آن در فرهنگ اسلامی رقم خورده است و در واقع، واژه نفاق تطوّر معنایی یافته است. حوزه نفاق را باید یکی از مهم‌ترین حوزه‌های معنایی در قرآن به شمار آورد، زیرا حوزه‌ای است که مفاهیمی چون کفر، شرک، ایمان، فسق، بیمار دلی (فی قلوبهم مرض) را در خود جای داده است. در دوره‌های قبل اسلام، مفهوم نفاق و فسق بسیار درهم آمیخت و به هر کس که ظاهر و باطن مخالف داشته، منافق اطلاق شده است. اما در قرآن، این دو، گر چه در یک حوزه معنایی‌اند، اما در دو مفهوم مشخص استعمال شده‌اند و این دو را باید دو مقوله معنایی متمایز و مجزا از یکدیگر تلقی کرد.

ما خود را از بهتر شدن کارمان بی نیاز نمی بینیم و نظرات تان را معیاری ارزشمند برای توجه و ارزیابی کارهای خود می دانیم، چرا که این آراء مایه ی بهتر شدن کارمان و در نتیجه رضایت بیشتر شما

فرهیختگان خواهد بود. خوانندگان عزیز برای این منظور می‌توانید نظرات خود را از طریق ایمیل jafar3152@yahoo.com به این جانب انتقال داده و ما را از انتقادات و پیشنهادات خود بهره‌مند سازید تا انشاء الله در تجدید نظر بعدی بتوانیم کتاب را به شکل کامل تر و بهتری ارائه دهیم.

جعفر شهبازی

بهار ۱۳۹۹